

2. Analýza výdajů na zdravotnictví

Přístup zdravotnických účtů umožňuje oddělit jednotlivé rozměry a analyzovat výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování, druhů péče nebo typu poskytovatele. V závislosti na potřebě členění dat lze zavést i další hlediska jako jsou např. věk, pohlaví pacienta nebo diagnóza.

Odlišnost domácího pojetí výdajů na zdravotnictví od Systému zdravotnických účtů spočívá zejména v jiném vymezení hranic zdravotní péče, což vede k rozdílným odhadům celkových výdajů na zdravotní péči. Jelikož zdravotnické účty vycházejí z obecněji koncipovaných hranic zdravotní péče, jsou jimi uváděné výdaje odlišné, než v dosud užívaných statistikách (viz výše).

2.1. Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (ICHA- HF)

Finanční zdroje tvořící největší část podílu na financování zdravotnictví představují tři položky: **zdravotní pojišťovny, veřejné rozpočty a domácnosti**. Ostatní uvedené finanční zdroje dosahují v České republice 1,4% výdajů na zdravotnictví. Podařilo se získat údaje o **soukromém zdravotním pojištění** za roky 2003 až 2010, o **korporacích** (podnicích) za roky 2004 až 2010 i o výdajích na zdravotnictví za **neziskové instituce** sloužící domácnostem za roky 2003 až 2010.

Tabulka 2.1: Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (v mil. Kč)

Zdroj financování (ICHA-HF)	2000	2005	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2009	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Vládní výdaje	132 962	191 356	206 565	218 719	243 692	238 387	97,8	6,01
1.1 Veřejné rozpočty	17 170	21 263	22 851	21 439	26 034	24 487	94,1	3,61
1.1.1 Státní rozpočet	8 319	12 334	14 199	12 434	14 846	13 337	89,8	4,83
1.1.3 Místní rozpočty	8 851	8 930	8 652	9 005	11 188	11 150	99,7	2,34
1.2 Zdravotní pojišťovny	115 792	170 093	183 713	197 280	217 658	213 900	98,3	6,33
2 Soukromý sektor	13 873	27 418	35 370	45 801	47 954	45 754	95,4	12,67
2.2 Ostatní soukr. pojištění	-	530	514	419	627	427	68,1	
2.3 Domácnosti	13 873	23 110	31 491	41 288	43 141	41 867	97,0	11,68
2.4 Neziskové instituce	-	3 172	2 517	3 151	3 258	2 559	78,5	
2.5 Korporace	-	606	848	943	928	901	97,1	
Celkem	146 835	218 774	241 935	264 520	291 646	284 141	97,4	6,82

Z tabulky 2.1 vyplývá, že výdaje zdravotních pojišťoven, na nichž spočívá tradičně největší zátěž financování zdravotní péče, se snížily mezi roky 2009 a 2010 o necelá 2%, průměrné tempo růstu od roku 2005 činilo 4,69%. V porovnání s rokem 2009 vykázaly všechny uvedené zdroje nižší výdaje. Výdaje na zdravotnictví hrazené z veřejného rozpočtu poklesly o 6%. Výdaje domácností se ve sledovaném období snížily o 3% a jejich hodnota zhruba odpovídá úrovni z roku 2008.

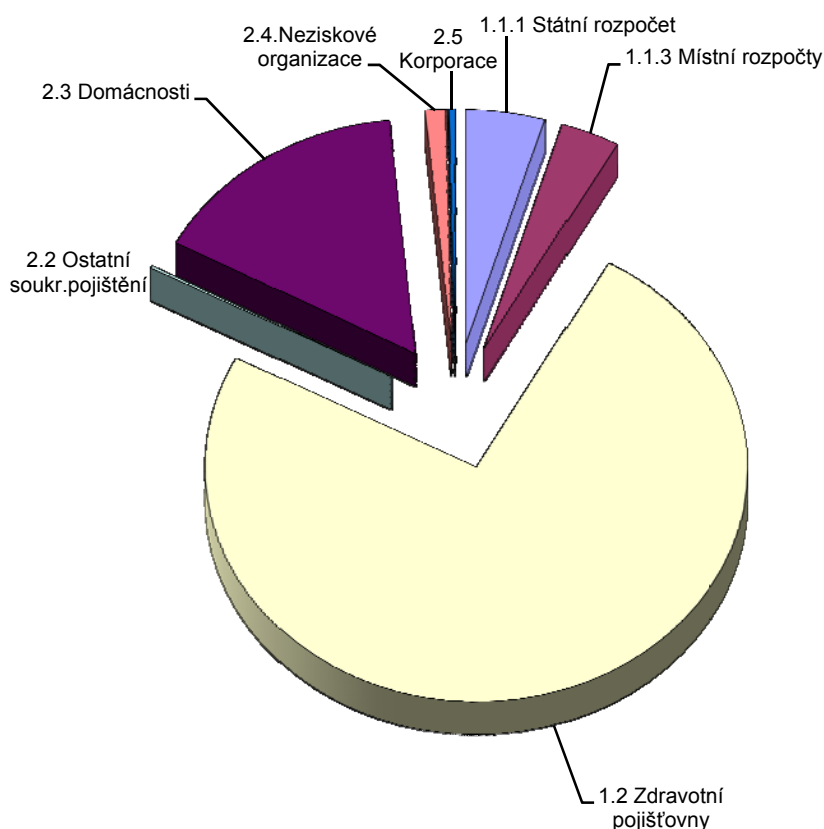
Podívejme se nyní podrobněji na výdaje roku 2010. Největší podíl na celkových výdajích měly tradičně zdravotní pojišťovny se 75,3%, veřejné rozpočty tvořily cca 8,6% (z toho státní rozpočet 4,7% a místní rozpočty 3,9%), domácnosti zaujímaly 14,7% celkových výdajů na zdravotnictví a ostatní zdroje 1,4%. Tuto situaci přehledně zachycuje graf 2.1.

První pokles výdajů na zdravotnictví od doby jejich sledování prostřednictvím SHA, zřejmě nasvědčuje úspornému chování všech zúčastněných subjektů v současných složitých ekonomických podmínkách.

Revize dat:

Při zpracování analýzy za rok 2010 byla provedena revize dat za rok 2009. V jejím průběhu byly zjištěny nesrovnalosti v údajích za výdaje na zdravotní péči získaných přímo od zdravotních pojišťoven a údajích zveřejněných ve výročních zprávách. Z tohoto důvodu jsou v analýze „Výsledky zdravotnických účtů ČR 2000 – 2010“ zařazena data za zdravotní pojišťovny podle jejich výročních zpráv. Definitivní údaje za rok 2009 budou publikována po provedené revizi.

Graf 2.1: Struktura výdajů na zdravotnictví podle zdrojů financování

K vyjádření přiměřenosti výše zdrojů vynakládaných na zdravotnictví se používá relativního ukazatele poměr výdajů na zdravotnictví k HDP.

Tabulka 2.2: Vztah mezi výdaji na zdravotnictví a HDP v běžných cenách

	2000		2007		2008		2009		2010		Index 2010/2009	Prům. roční tempo růstu (v %)
	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP		
Výdaje na zdrav.	146,8	6,7	241,9	6,8	264,5	7,2	291,6	8,0	284,1	7,5	97,4	6,83
HDP v běžných cenách	2 189,2		3 551,4		3 689,0		3 627,2		3 775,2		104,1	5,60

Výdaje na zdravotnictví mezi lety 2009 a 2010 poklesly téměř o 3% v porovnání s HDP, který vzrostl o 4,1%. Celkový nárůst zdravotnických výdajů od roku 2000 představoval 93,5%, zatímco nárůst HDP činil pouze 72,4%. Podíl zdravotnických výdajů na HDP poklesl ze 8,0% v roce 2009 na současných 7,5% a zhruba odpovídá úrovni z roku 2008.

2.2. Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (ICHA-HC)

Výdaje na zdravotnictví se dají analyzovat také podle rozměru „druh péče“. Jednotlivé druhy péče jsou hodnoceny bez ohledu na to, kde byly poskytnuty. Do ambulantní péče tedy řadíme veškerou ambulantní péči poskytnutou jak praktickými lékaři, tak i např. nemocnicemi.

Následující tabulka ukazuje výdaje na zdravotnictví členěné podle rozměru druh péče.

Tabulka 2.3: Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (v mil. Kč)

Druh péče (ICHA-HC)	2000	2005	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2009	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Léčebná péče	73 964	106 601	125 224	141 241	153 829	153 331	99,7	7,56
1.1 Lůžková péče ¹	40 960	60 798	66 679	72 074	76 887	75 757	98,5	6,34
1.2 Denní péče	1 906	2 199	3 254	4 758	4 488	4 538	101,1	9,06
1.3 Ambulantní péče	30 883	43 362	55 078	63 963	72 249	72 850	100,8	8,96
1.4 Domácí péče	215	242	213	446	205	186	90,7	-1,44
2 Rehabilitační péče	5 874	7 624	7 959	8 570	11 847	11 527	97,3	6,98
2.1 Lůžková péče	3 679	4 542	4 682	5 139	6 937	6 478	93,4	5,82
2.3 Ambulantní péče	2 195	3 082	3 277	3 431	4 910	5 049	102,8	8,69
3 Dlouhodobá péče	5 041	7 114	9 198	8 650	10 203	10 414	102,1	7,53
3.1 Lůžková péče	3 826	5 432	7 344	7 081	8 115	8 671	106,9	8,53
3.3 Domácí péče	1 215	1 682	1 855	1 569	2 089	1 743	83,4	3,68
4 Podpůrné služby	7 126	11 602	12 026	14 331	16 896	15 700	92,9	8,22
4.1 Laboratoře ²	3 222	5 468	5 125	6 789	8 681	7 701	88,7	9,10
4.2 Zobrazování ³	781	1 138	1 226	1 473	1 728	1 382	80,0	5,88
4.3 Doprava a ZZS	3 123	4 996	5 675	6 069	6 486	6 617	102,0	7,80
5 Léky a PZT	37 953	60 973	59 942	63 062	66 929	64 615	96,5	5,47
5.1 Léky	33 547	53 542	51 317	53 501	57 916	56 052	96,8	5,27
5.2 PZT	4 406	7 431	8 625	9 561	9 013	8 563	95,0	6,87
6 Prevence	2 198	3 601	5 227	6 808	7 776	6 785	87,3	11,93
6.1 Matka a dítě	86	219	538	552	612	590	96,4	21,25
6.3 Přenosné nemoci	349	240	517	461	2 056	1 336	65,0	14,37
6.4 Nepřenosné nemoci	1 322	2 127	2 891	4 426	3 607	3 403	94,3	9,92
6.5 Pracovní lékařství	6	648	906	1 003	994	971	97,7	66,31
6.9 Ostatní prevence	435	367	375	366	506	485	95,8	1,09
7 Správa	3 887	6 640	7 760	8 920	9 883	8 749	88,5	8,45
7.1 Vláda + ZP	3 646	4 996	5 957	8 900	9 862	8 736	88,6	9,13
7.2 Správa soukromého ZP	-	18	16	20	20	13	65,0	-
9 Neznámá péče	771	4 299	3 672	4 341	4 201	3 400	80,9	16,00
R.1 Tvorba kapitálu	7 260	7 634	7 862	6 496	7 516	7 212	96,0	-0,07
R.2 Vzdělávání	165	203	228	182	91	166	182,4	0,03
R.3 Věda a výzkum	713	869	955	728	1 243	923	74,3	2,62
R.4 Hygiena	1 806	1 495	1 802	1 134	1 150	1 259	109,5	-3,54
R.6 Sociální služby	77	103	64	57	83	59	71,1	-2,64
Celkem	146 835	218 774	241 935	264 520	291 646	284 141	97,4	6,82

¹ Na doporučení OECD došlo k přepočtu lůžkové péče (a tím pádem k jejímu nárůstu), kde jsou nově do položky lůžková péče zahrnovány některé podpůrné služby poskytnuté v nemocnicích lůžkovým pacientům.

² Na doporučení OECD došlo k přepočtu výdajů na laboratorní vyšetření (a tím pádem k jeho poklesu), kde část laboratorního vyšetření poskytnutá lůžkovým pacientům je nově započítávána do lůžkové péče.

³ Na doporučení OECD došlo k přepočtu výdajů na diagnostické zobrazování (a tím pádem k jeho poklesu), kde část diagnostického zobrazování poskytnutá lůžkovým pacientům je nově započítávána do lůžkové péče.

Dlouhodobě zastává největší podíl na celkových výdajích léčebná péče (cca 54% v roce 2010). Lůžková a ambulantní péče tvoří dohromady cca 97% léčebné péče. Výdaje na lůžkovou a na ambulantní péči zůstávají od roku 2009 bez výrazných změn. Podíl lůžkové péče se od roku 2005, kdy tvořil 57% výdajů léčebné péče, každoročně snižuje na současných 49%. Naopak, mírný meziroční nárůst výdajů (téměř o 7%) byl zaznamenán v roce 2010 u dlouhodobé lůžkové péče, což do jisté míry souvisí i se zvýšeným počtem lůžek v léčebnách pro dlouhodobě nemocné i v ostatních odborných ústavech pro dospělé.

Druhou nejvýznamnější položkou byly léky a PZT s 23% podílem na celkových výdajích na zdravotnictví. Největší položkou této skupiny jsou již tradičně léky, které se dlouhodobě pohybují okolo 87%.

Ojedinelý nárůst výdajů na Prevenci přenosných nemocí z roku 2009 se v posledním šetření nepotvrdil a naopak byl u této položky zaznamenán více než třetinový pokles.

Po výrazném nárůstu výdajů Domácí péče v roce 2008, došlo o rok později k jejich zpětnému poklesu o 54%, což korespondovalo s rokem 2007. V roce 2010 sestupný trend pokračoval a výdaje za domácí péči dosáhly zatím nejnižších hodnot za uplynulých deset let.

2.3. Celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (ICHA-HP)

Klasifikace poskytovatelů zdravotní péče ICHA-HP je přepracovanou a modifikovanou verzí těch částí Mezinárodní standardní průmyslové klasifikace, které souvisejí se zdravotní péčí. Každá samostatná organizace, která má vlastní identifikační číslo (IČO), je považována za jednoho poskytovatele bez ohledu na další členění subjektu. Rozhodující je typ poskytovatele přiřazený nositeli právní subjektivity, který automaticky přejímají i všechna začleněná zařízení bez vlastní právní subjektivity. Bude-li například lékárna zařazena v rámci širšího subjektu nemocnice, pak se veškeré výdaje na tuto lékárnu objeví ve výdajích nemocnice. Podle rozměru druh péče pak poznáme, za jakou péči byly peníze vydány, což v případě lékárn v nemocnici mohou být například léky na předpis.

Z tabulky 2.4 je vidět, že největší podíl (až 45%) na celkových výdajích měly i v roce 2010 nemocnice, z nichž 89 % výdajů tvoří výdaje všeobecných nemocnic.

Výdaje v zařízeních ambulantní péče byly druhou největší položkou (v roce 2010 dosahovaly 25 %) celkových výdajů. V zařízeních ambulantní péče v roce 2010 tvořily 47,1% výdajů ordinace lékařů a 21,3% ordinace stomatologů.

Za zmínku stojí také lékárny a výdejny PZT, které poskytují zejména léky a PZT. Podíl lékáren na celkových výdajích činil 18% v roce 2010.

Co se týká ústavů, podrobnější strukturu dat se nám podařilo získat až od roku 2003 (viz tabulka 2.4), proto jsou v roce 2000 kolonky odpovídající položkám 2.1 Ošetrovatelské ústavy až 2.9 Ostatní prázdné.

Z časového pohledu od roku 2005 nejvíce vzrostly výdaje HP 2.9 Ostatní zařízení ústavní péče (např. zařízení pro sluchově a zrakově postižené). Zvýšené investice byly použity především na rekonstrukci objektů včetně vybavení a nákup kompenzačních pomůcek.

Je zřejmé, že podíl neznámého poskytovatele, od roku 2000, kdy dosáhl 12%, klesá a v uplynulých pěti letech dosahoval průměru okolo 3%.

Výdaje v ordinacích stomatologů dlouhodobě pohybují okolo 5% z celkových nákladů. Výdaje Očních optik tvoří od roku 2000 zhruba 1,5% z celkových výdajů.

Tabulka 2.4 rekapituluje celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele.

Tabulka 2.4: Výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (v mil. Kč)

Typ poskytovatele (ICHA-HP)	2000	2005	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2009	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Nemocnice	59 148	98 153	111 581	117 302	130 079	127 516	98,0	7,98
1.1 Všeobecné nemocnice	52 649	86 826	98 860	104 625	115 856	112 987	97,5	7,94
1.2 Psychiatrické nemocnice	2 152	3 027	3 798	3 808	4 187	4 257	101,7	7,06
1.3 Specializované nemocnice	4 347	8 299	8 923	8 869	10 036	10 272	102,4	8,98
2 Ústavy	2 144	2 453	3 173	2 927	4 209	4 478	106,4	7,64
2.1 Ošetřovatelské ústavy	-	956	1 241	1 204	1 307	1 492	114,2	-
2.2 Ústavy pro mentálně postižené	-	1 359	1 690	1 454	2 601	2 636	101,3	-
2.3 Domovy důchodců	-	128	194	224	245	283	115,5	-
2.9 Ostatní ústavy	-	10	48	45	56	66	117,9	-
3 Zařízení ambulantní péče	30 142	48 503	55 679	62 556	74 202	71 561	96,4	9,03
3.1 Ordinace lékařů	14 066	21 401	25 157	28 550	34 806	33 776	97,0	9,16
3.2 Ordinace zubařů	8 056	10 647	12 465	14 883	17 681	15 270	86,4	6,60
3.3 Ostatní VŠ, SŠ	1 079	1 528	1 684	2 047	2 552	3 229	126,5	11,58
3.4 Ostatní sdružená zařízení	2 974	5 227	6 069	6 268	7 004	6 045	86,3	7,35
3.5 Laboratoře	1 911	3 190	2 986	3 226	4 078	4 474	109,7	8,88
3.6 Poskytovatelé domácí péče	426	788	894	913	1 236	1 256	101,6	11,42
3.9 Ostatní amb. poskytovatelé	1 631	5 723	6 425	6 669	6 845	7 511	109,7	16,50
4 Lékárny a výdejny PZT	32 850	48 433	49 322	52 797	52 762	59 084	112,0	6,05
4.1 Lékárny	28 655	41 769	42 426	44 832	45 177	50 580	112,0	5,85
4.2 Oční optika	2 328	3 661	4 171	4 901	4 313	4 389	101,8	6,55
4.4 Ostatní výdejny PZT	1 532	2 266	1 819	1 995	2 330	3 158	135,5	7,50
4.9 Ostatní prodejci	335	737	907	1 069	941	956	101,6	11,06
5 Provádění zdrav. programů	478	2 032	2 249	1 674	1 802	1 832	101,7	14,38
6 Správa a pojištění	4 390	8 158	9 015	9 528	11 920	9 359	78,5	7,86
6.1 Státní správa	19	2 389	2 581	2 749	2 972	2 598	87,4	63,53
6.2 Správa zdravotních pojišťoven	4 371	5 751	6 417	6 759	8 928	6 748	75,6	4,44
6.4 Ostatní soukromé pojištění	-	18	16	20	20	13	65,0	-
7 Ostatní odvětví	-	1 424	1 741	1 754	1 657	1 492	90,0	-
7.1 Podniky	-	606	848	943	928	901	97,1	-
7.2 Domácnosti	-	819	893	811	729	591	81,1	-
9 Neznámý poskytovatel	17 684	9 618	9 174	15 982	15 014	8 819	58,7	-6,72
Celkem	146 835	218 774	241 935	264 520	291 646	284 141	97,4	6,82